УДК 332.1

Агафонов О.Д., PhD здобувач зі спеціальності 051 Економіка
(Національний технічний університет «Дніпровська політехніка», м. Дніпро, Україна)

ЕКОНОМІЧНА ПРИВАБЛИВІСТЬ ЯК КАТЕГОРІЯ ПРОСТОРОВОЇ ПОЛІТИКИ

У контексті масштабної трансформації соціально-економічного простору України особливого значення набуває переосмислення підходів до регіонального розвитку, з урахуванням нових викликів, пов'язаних із повномасштабною війною, структурною перебудовою економіки, зміною логістичних ланцюгів та потребою у просторовому перезапуску територій.

Сучасна парадигма регіонального розвитку, яка формувалась упродовж останніх десятиліть у межах теорій ендогенного зростання, теорії територіального капіталу, інституціональної економіки та просторової економіки, сьогодні потребує перегляду. Визначальними стали підходи, що поєднують регіональну стійкість, інноваційний потенціал, децентралізацію та інтеграцію у глобальні ланцюги створення вартості.

Класичні уявлення про економічну привабливість території, як правило, зводились до оцінки факторів інвестиційної активності (інфраструктура, ресурсна база, ринок праці, законодавче середовище), проте сучасна ситуація вимагає включення нових чинників — зокрема, безпекових, репутаційних, логістичних, людських та культурних.

Війна суттєво змінює просторову логіку економічного розвитку. Частина територій зазнала руйнувань інфраструктури, деіндустріалізації, втрати трудових ресурсів, інша — перетворилася на гуманітарні або логістичні хаби. Це вимагає перегляду регіональних стратегій та створення адаптивних моделей розвитку. Дніпропетровська область у цьому контексті виступає як критично важливий регіон із функціональним навантаженням промислово-транспортного вузла, буферної логістичної території та реципієнта внутрішньо переміщеного населення.

Трансформація регіонального розвитку вже не зводиться лише до активізації економічної діяльності в межах традиційних секторів чи до залучення інвестицій. Йдеться про глибинну перебудову моделей територіальної організації продуктивних сил, зміщення фокусів розвитку від екстенсивних до інноваційно-орієнтованих моделей, формування нових кластерних і мережевих структур, а також про зміцнення локальної економічної ідентичності в умовах загальнонаціонального відновлення [1].

У науковому дискурсі трансформація регіонального розвитку розглядається як динамічний, багаторівневий процес, що включає структурні, інституційні, технологічні та соціальні зрушення, які впливають на вектор та якість розвитку окремих територій. В умовах України, цей процес набуває особливих ознак у зв'язку з поєднанням факторів воєнного руйнування, міграційного переформатування людського капіталу, децентралізації та цифровізації економіки [2].

З огляду на це, актуалізується поняття «економічної привабливості територій», що визначається не лише через інвестиційний клімат чи рівень ВВП на душу населення, але й через здатність території генерувати сталі можливості для розвитку бізнесу, забезпечення якості життя, створення інноваційного середовища та адаптації до зовнішніх викликів.

Дніпропетровська область, яка традиційно виступала як індустріальний локомотив України, наразі демонструє ознаки трансформації до мультисекторальної економіки. Водночас воєнні дії та внутрішня міграція спричинили перерозподіл ресурсів, що

актуалізувало питання про нову економічну географію області. Важливим індикатором стало зростання підприємницької активності в західній частині області, розвиток логістичних хабів, релокація бізнесу, а також підвищення ролі освітніх та IT-кластерів.

В таблиці 1 представлено типологізацію економічної привабливості територій Дніпропетровської області за адаптованими індикаторами трансформаційного розвитку:

Таблиця 1 – Просторово-економічні пріоритети трансформації

Тип території	Основні характеристики	Приклади (Дніпропетровська обл.)	Напрями розвитку
Індустріально-реструктуризовані	Висока інфраструктурна щільність, спад традиційної промисловості, потреба в нових технологіях	Дніпро, Кам'янське	Смарт-індустрія, зелені технології
Території релокації бізнесу	Приймають переміщені підприємства, розвивається логістика та оренда	Павлоград, Самар	Індустріальні парки, сервісна інфраструктура
Сільськогоспо-дарсько-інноваційні	Потенціал агропереробки, наявність ресурсів, діджиталізація агросектору	Першотравенськ, Межова	Агрокластери, біоенергетика
Креативно-туристичні зони	Наявність рекреаційного потенціалу, зростання внутрішнього туризму	Петриківка, Синельникове	Екотуризм, культурна спадщина, подієвий туризм
Території ризику	Безпекові загрози, демографічний спад, міграційні втрати	Західна межа області, Нікополь	Підтримка соціальної інфраструктури, безпечне відновлення

Сучасна регіональна політика має орієнтуватися на:

1. Реіндустріалізацію з урахуванням екоорієнтованих технологій – на зміну старим індустріальним моделям повинні прийти гнучкі цифрові виробництва, енергозберігаючі технології, технологічне підприємництво.

2. Розвиток людського капіталу через територіалізовану освіту – тобто фокус на підготовку кадрів у відповідності до потенціалу конкретної території.

3. Інституціональну підтримку нових кластерів – держава та ОМС повинні створити умови для просторового зростання бізнес-екосистем (зокрема, через індустріальні парки, пільгові програми, акселератори).

Трансформація регіонального розвитку в умовах поствоєнного відновлення вимагає переорієнтації з класичної моделі зростання на модель сталого, адаптивного, просторово інтегрованого розвитку. При цьому економічна привабливість територій не є лише наслідком інвестиційних вливань, а формується як результат багатовекторної взаємодії: між державою та громадою, бізнесом та інституціями, минулим досвідом і майбутніми викликами. Україна отримала історичний шанс перезапустити свої регіони не лише як функціональні одиниці економіки, а як середовища розвитку людини, інновацій та взаємодії.

Список використаних джерел

1. Безугла Л., Лазакович І. Креативні індустрії та креативна економіка: досвід України в умовах війни. *Економіка та суспільство*. 2024. (63). URL: https://doi.org/10.32782/2524-0072/2024-63-30

2. Прокопюк А. Регіон як категорія просторового розвитку. *Економіка та суспільство*. 2016. (5). URL: https://economyandsociety.in.ua/journals/5_ukr/50.pdf